

Királysírok

(részletek)

PAJZS

Apám fölemelt kezével megállította a menetet. Pedig nem ez volt az első vár utunkban, mióta elindultunk. Ismeretlen folyókat gázoltunk, árnyas ligetekben nem volt maradásunk. Állatainkat vész tizedelte, s a hosszú útba befáradtak az öregek. Fölbomlott az ősi rend, törvényeink pedig megsokasodtak.

Akinek ideje van, annak az idő a fegyvere — intett türelemre apám. Csak-hogy számolatlan kincsünk megszámlálhatatlanná vált. Mert az időt ellenfelünk tette fegyverünké, a végtelent menetelésük tagolta terekké. S hogy eltűntek előlünk — megbénultunk. Fegyverünk markolat nélküli csupaszb penge. Törzsünk pedig már nem könnyű léptű hajadon leány, hanem az elhagyatottan bolyongó mátká. Ellenfelünknek nyoma veszett, s nyugtalan álmaink lakhatatlanná tették az éjszakát. A tér előttünk egyetlen pusztaság. Lépésenként kellett összegyűjtenünk a széthullott teret. Tengernyi írásjel halmozódott bennünk s kerestük olvasatát. Azt a pontot, ahonnan kezdve a lépések értelmes sorba rakhatók, ahonnan ez a sor vezet valahova, út. Az út pedig egyszersmind: határ. Szem elől tűnt az üldözött? Vagy mi vettük magunkra, a hajsza közben már észrevétlenül az alakját? Ne keresd tovább a magot, belőle támadt a virág.

A menet lassan föltorlódott, megállt. Apám körüllovagolta a várat. Visszatérve parancsot adott a táborverésre majd követeket küldött a tornyokkal erősített falak alá.

A lovag táborunkba jött, apám pedig átnyújtotta ajándékát: ezüstszegekkel vert, kicsiny kerek pajzsát. Elfogadtuk a meghívást. Tornyokat csodáltunk, körkörös védőműveket. Kapuk s lőrések rendjét, szűk utcákat és apró tereket. Bár az építőmesterek még javában munkálkodtak, a lovag büszkén mutogatta a vár-részek közötti összefüggéseket.

— Körülhatárolt, egymásra utalt terek — szólt végre apám —, melyek nem csak lépteidnek szabnak irányt, hanem gondolataidnak is.

— És a pusztaság?

— Tagolatlan. Értelmet csak attól s ott nyer, ha odamegyek.

— Gógös vagy, fejedelem!

— Ha saját nevet adok a térnek, mindig elfedek vele egy darabot. Mígnem körülzár, s nem úr, hanem rabszolga vagyok.

— Én úgy látom, csak azt uralhatom, amit megnevezek.

— Adhatnál-e mást mint saját neved?

Apám kérdésére, hogy melyiket tartja a legértékesebbnek a táblán álló figurák közül, a lovag habozás nélkül a Vezérre mutatott. A sátor előtt ültünk. Odaát, fönn a vár. Napfény csillant a tornyok gombjain. Apám egyenként rakta be díszes dobozába a figurákat, majd a táblával együtt a lovagnak nyújtotta:

— A Vezér a király mozdulata csupán, ahogyan a többiek is. Mert általuk a Király ereje nyilvánul meg. Az ő mozgásukban válik láthatóvá a király alakja. Az értelem ha érint, érinthető is ...

A szavak végtelennek tűnő ideig gyűrűztek hallgatásunk tükrén. Már alkodott, mire a szelíd hullámozás a lovag szavának ütődve partot ért.

— Üres a vár, jól mondtad, gazdátlan korona.

— Válassz hát!

— Engedd, hogy választhassam a Vezért — ereszkedett féltérdre a lovag, s kinyújtott kezét apám tenyerébe helyezte.

Bérobogtunk a várkapun. A kora délelőtti napfény hideg árnyékba burkolta az épületeket. Cifra öltözetű emberek vezettek az emeletre. Aranyos kelmék, színes kárpitok. A falakon vérték, fegyverek. Az ágyon ott feküdt a lovag. Jötömre nehézkesen fölemelkedett.

Napokig jártam a zezugos, gazdag termeket. Végigvezettek a magas bástyákon. Közeledtemre az emberek abbahagyták a munkát s elhallgattak. A templom alapjainál köveket válogattak a mesterek. Erős kísérettel beutaztam a tartományokat, végül visszatértünk a várba, ahol már állt a ravatal. Apámat kerestem, de senkit nem találtam a mieink közül.

HÁRMAN

Melchior, a csillagász ekkor már jó ideje Amszterdamban élt. A császár száműzte Prágából, még annak idején.

Röviddel a koronázás után kérette az uralkodó, hogy fölállíttassa vele horoszkópját.

— Hogy a Vénusz uralja ezt tudtam eddig is, ám a Véga ragyogása, amire fölhibod figyelmem... Ez igazán nagyszerű! Kérlek jó mesterem, keress néhány analógiát...

Pár napba telt csupán, s a császár hallhatta a választ:

— Imre. A magyarok első királyának, Istvának fia.

— Imre? Nem ismerem. Meddig uralkodott?

— Éppen ez az, Felség...

— Beszélj!

— Fiatalon jött érte a halál.

— Hogyan?! Konstellációnk a „korlátlan sugárzás”, nem?!

— De igen, Felség... Mégis, ő szerencsétlenül járt egy vadászaton.

— Magyarázatot várok. Amit állítasz, felségsértés. Menj, keress tovább. Valamit elhibáztál.

De Melchior sem hibát, sem magyarázatot nem talált. Sem a tömlöcben, sem a kárpidon. Végül az uralkodó kitépette nyelvét, s száműzte a birodalomból.

Céltalanul kóborolt. Fejedelmi udvaroknál húzódott meg, hasznavehetetlenül tengődött. Beszédje érthetlenné torzult, s hiába, hogy látni láthatott; öröme, kínja megoszthatatlanná vált. Amszterdamban döbrent rá, hogy nincs tovább. Ahová tart; ugyanaz mint ahonnan menekül.

Emeleti szobája a kézművesek utcájában volt. Nappal alig látták, éjszaka élt. A csendben végre ablakához léphet. Az állványon távcsöve. Keze moccan, repíti csillagtól csillagig. Mámorosan kószál a végtelen égbolt tág terein, míg csak meg nem fakul az éjszaka. Reggel asztalához ült, vázlatait rendezgette, javított és töprengett. Aztán csak egykedvűen üldögélt, várta az éjszakát.

Ritkán fölbukkanó alakját éppen némasága tette titokzatossá. Házigazdája meg is leste műszereit. Áhíttal bámulta a nyitvafelejtett, bársonybélésű szögmérőtokot, a féंबरakásos, ívelt mérőleceket s izgalmában majd hogy meg nem érintette az állványra szerelt rézcsövet.

A járvány idején egyedül Melchior nem rettegett. Számításaiba merült, s a pusztulásról tudomást sem vett. Házigazdája végre legyőzte szorongását. Tisztelettel vegyes réműlettel kérte-kérlelte, költözne inkább máshová. De ő válasz nélkül hagyta s magára zárta ajtaját.

Élete sérthetetlen. Csillaga neki ugyanaz, mint Imréé. Ezért nem árulhatta el a császárnak sem, amit tudott. E konstelláció korlátlan élethatárt biztosít! Tökéletes az embert alkotó részek aránya s összefüggéseiben rend olvasható. Melchior tudta mindezt, s ennek ellenére félt. Még mindig nem értette, Imrével mi történt. Bezárkózott s föltette a vasakat.

Az utca fölbolydult. Bezárkózott! Mégiscsak igaz! Ki kell füstölni! Csak ne itt, tördelte kezét szállásadója. Aznap éjszakára beszélték meg, s mindent előkészítettek. Majd hajnal felé, mikor legmélyebb az álom. Ebben maradtak.

Melchior ül, keze ölében. Vár. Neszek az ajtó előtt. Ezeket is túléli, akár a többi. Vagy mint tudóstársait. Kepler? Regiomontan? Hol vannak már... Mindent tud, egyvalamit mégsem ért. Töpreng, műszereihez nem is nyúl. Számításait ellenőrizte, nincsen pontatlanság. Így hát, ezek szerint lehetséges lenne, hogy még látja egy égítest fényét, holott az már rég kihunytt? S lehetnek testek, melyek vakon lapulnak az égbolt sötétjében? S éppenséggel elnyelik a fényt? Saját fényüket? Beleszédül térbe és időbe. Rettenete lassan oszlik. Mozdulatlanul ül, maga elé mered. A császár nem tudott semmiről, így hát rég halott. Mások sokat tudtak, de nem láthatták a csillagot. Ő még mindig él... s milyen áron. Mennyi éberség és találekonyosság kellett, hogy mindannyiszor túljárjon végül üldözői eszén. S hány eset volt, hogy csak szerencséjének köszönhette életét. Jó csillagzatának... S mindez miért? Mit kapott cserébe. Nem, az udvarnál töltött évekre emlékezve csak keserűség tölti el szívét. Miért csinálta végig mindezt, miért hozott ennyi áldozatot? Él... — Foga összekoccan, fázni kezd, behajtja az ablakot. Ládájához megy, keresgél. Asztalán mozdulatlan lánggal ég a mécs. Türelmetlenül hajol a fénybe, s a jól ismert sorokra bámul. „Szent Imre korában előhaladván erényei érdemeivel mindig növeli vala dicsőséges jelességeit...” — tekintete kutatva siklik tovább, hiszen mindezt jól tudja. Igen, Imre volt az, ki élni tudott a páratlan alkalommal. Nem emésztette föl saját sugarát, hanem maga is fénné változott. Lemondott mindenről, kard, korona, asszony... De hát ezekről lemondtam én is!... „Ezen és minél több ily dicső erény rejlik vala Szent Imrénél mintegy zár alatt lelke titkos rejtekében mindaddig, míg az edény el nem törött, a kenetnek illata szét nem áradt, és a titkok ki nem nyilatkoznak vala.”... Igen, az élete... az edény. Igen, ez az egyetlen esély. Merthogy Imréről is egyszerűen lefoszlott, lehullott az élet, ahogyan sarjadó csíra körül elenyészik a gyümölcs húsa... Én pedig mást se teszek már, ki tudja mióta, mint-hogy óvom, mentem az életem... Vak csillagok, kővé vált fények! Ti soha nem lesztek vigasza háborgó vizeken tévelygő hajóknak...

Mikor végre kisimult arccal az ajtóhoz lépett, odakinn már szürkült az éjszaka. Csendesen levette a pántokat s félrehúzta a reteszt. Ruhástól dől az ágyra.